

ІНСТИТУТ ЗАКОНОДАВСТВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

АНДРІЙЧУК Юрій Миколайович

УДК 351.82:346.26-043.5(477)

**НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ
РЕГІОНАЛЬНИМ І МІСЦЕВИМ РОЗВИТКОМ В УКРАЇНІ**

25.00.02 – механізми державного управління

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Інституті законодавства Верховної Ради України

Науковий керівник – кандидат наук з державного управління, доцент
КОВАЛЬ Олег Михайлович,
Національна академія державного управління при
Президентові України,
професор кафедри регіонального управління,
місцевого самоврядування та управління містом

Офіційні опоненти: доктор наук з державного управління, доцент
ОВЧАРЕНКО Руслан Вячеславович,
Донецький державний університет управління,
м. Маріуполь, доцент кафедри соціології
управління

кандидат наук з державного управління
ПРОДАНИК Василь Михайлович,
ПрАТ «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління
персоналом», доцент кафедри публічного
адміністрування Навчально-наукового інституту
міжнародних відносин та соціальних наук

Захист відбудеться «9» вересня 2020 року об 11.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.867.03 Інституту законодавства Верховної Ради України за адресою: 04053, Київ, пров. Несторівський, 4, к.416.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Інституту законодавства Верховної Ради України за адресою: 04053, Київ, пров. Несторівський, 4.

Автореферат розіслано «29» липня 2020 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

А.А. Оржаховська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасні ринкові перетворення, які останнім часом відбуваються в національній економіці, супроводжуються значними інституційними змінами в системі публічного управління та адміністрування, зокрема в сфері модернізації системи управління регіональним і місцевим розвитком в Україні за умов реформи децентралізації владних повноважень. Формування конкурентоспроможної соціально орієнтованої ринкової економіки з розвиненими регіонами і субрегіонами та її важливою складовою фінансовою самодостатнім середовищем громади – є стратегічним курсом децентралізованої системи публічного управління де роль державного управління в сфері регіонального і місцевого розвитку не тільки не зменшується, а навпаки, зростає, набуваючи нової якості та дієвості.

Реформа децентралізації створила нову модель територіальної організації влади та передбачає постановки нових завдань, закріплення повноважень і відповідальності: розвиток системи влади на місцях і формування спроможних територіальних громад, удосконалення державної регіональної та субрегіональної (місцевої) політик тощо.

Незважаючи на те, що від початку задекларованих реформ децентралізації повноважень влади в сфері публічного управління та заявлених пріоритетів Уряду щодо реформування системи управління регіональним і місцевим розвитком, пройшло вже чимало часу, висвітлення в науковій літературі проблем реформування та модернізації самої системи (механізмів і інструментів) державного управління об'єктами регіонального та місцевого розвитку України в нових умовах є недостатнім.

Принципи ефективного функціонування первинних (місцевих) організаційних ланок управління, взаємодії сукупності управлінських відносин з економічною системою загалом, знайшли провідне місце в дослідженнях багатьох науковців, зокрема, у наукових працях зарубіжних вчених: М. Альберта, Р. Акоффа, Д. Вурворда, Дж. Грейсона, П. Друкера, Р. Дорнбуша, Б. Карлоффа, Е. Мейо, Ф. Котлера, А. Маслоу, М. Мескона, У. Оучи, М. Портера, Г. Саймона, Ф. Тейлора, Р. Фалмера, Г. Форда, С. Фішера, Ф. Хедоурі, Л. Якокка та інших.

Важливі аспекти теорії управління в сфері регіонального та місцевого розвитку досліджували у своїх працях такі українські вчені, як: О. Амосов, В. Бакуменко, Д. Баюра, Т. Безверхнюк, О. Берданова, О. Бобровська, К. Ващенко, В. Вакуленко, З. Варналій. С., П. Волянський, В. Воротін, Л. Воротіна, В. Геєць, Н. Гринчук, С. Домбровська, Д. Дзвинчук, І. Дробот, Ю. Єхануров, П. Єщенко, Д. Карамішев, О. Коваль, Г. Козаченко, Д. Ляпін, О. Мордвінов, Д. Неліпа, Р. Овчаренко, Є. Панченко, В. Проданик, О. Сушинський, О. Чечель і ін.

Крім того, невирішеними є суттєві питання розробки та функціонування механізмів державного регулювання ресурсним забезпеченням місцевих бюджетів на засадах еволюції ролі місцевого самоуправління, міжсекторального співробітництва, зокрема в сфері формування

субрегіонального розвитку на принципі фінансової самодостатності. Особливо бракує узагальнень світового досвіду використання наявних систем взаємодії органів публічної влади з усіма суб'єктами господарської діяльності в умовах фінансової децентралізації в розвиненій субрегіональній економіці для вирішення низки проблем виходу з кризового стану українських суб'єктів господарювання. Отже, потреба в комплексному науковому розробленні вдосконалення процесу формування механізмів реформування та модернізації системи управління регіональним і місцевим розвитком в Україні в умовах децентралізації на засадах якісних ринкових перетворень, потребує додаткових досліджень в галузі науки державне управління. Це й зумовило вибір теми дисертаційного дослідження та визначає його актуальність.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота пов'язана з науковим дослідженням, яке здійснюється у межах науково-дослідної роботи відділу комплексних проблем державотворення Інституту законодавства Верховної Ради України за темою «Організація моніторингу ефективності чинного законодавства та прогнозування наслідків його застосування» (реєстраційний № 0104U006941). Особиста роль дисертанта в розробленні зазначених тем полягає в підготовці пропозицій з удосконалення напрямів реформування системи (механізмів і інструментів) управління регіональним і місцевим розвитком в Україні за умов децентралізації.

Мета та завдання дослідження. *Метою* дисертаційного дослідження є теоретичне обґрунтування концептуальних засад, конкретизація змісту та розробка механізмів реформування (модернізації) системи управління регіональним і місцевим розвитком в Україні за умов децентралізації в системі публічного управління в Україні.

Відповідно до визначеної мети було поставлено *завдання*:

– проаналізувати вітчизняну та зарубіжну наукову літературу та науковий доробок науковців з теми дослідження та встановити на цій основі ступінь розробки проблеми в галузі науки державне управління, узагальнити й поглибити наукові підходи до визначення змісту та розробки системи управління регіональним і місцевим розвитком в Україні за умов децентралізації в системі публічного управління в Україні;

– узагальнити зарубіжну практику сучасних механізмів реформування повітового (субрегіонального) рівня управління в умовах децентралізації владних повноважень у країнах з розвиненими ринковими відносинами та можливі напрями її адаптації в Україні;

– виявити та дослідити сучасний стан механізмів децентралізації влади та функціонування інструментів (методів) ресурсного забезпечення розвитку та його нормативно-правового регулювання, зокрема в частині протидії ризикам і загрозам формуванню спроможності громад;

– розкрити напрями впровадження механізмів і інструментів фінансової децентралізації за умов сучасного реформування управлінської системи та в частині розвитку спроможних громад;

– розробити концепцію та модель управління ресурсним забезпеченням розвитку територій та організаційно-правового регулювання фіскальних інструментів ресурсного забезпечення розвитку територій із врахуванням досвіду Європейського Союзу;

– надати науково-практичні рекомендації щодо вдосконалення стратегічних напрямів реформування системи управління регіональним і місцевим розвитком в Україні за умов децентралізації владних повноважень.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають у процесі формування та реалізації напрямів реформування системи управління регіональним і місцевим розвитком в Україні за умов децентралізації.

Предмет дослідження – напрями реформування системи управління регіональним і місцевим розвитком в Україні.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертаційного дослідження є комплекс загальнонаукових методів пізнання – аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення, індукція та дедукція, – а також спеціальних методів, що були використані для розкриття мети і завдань цієї роботи. Зокрема, пошуково-бібліографічний метод був застосований для систематизації наукових праць з предмету дисертаційного дослідження. При формуванні понятійно-категоріального апарату, задіяні структурно-функціональні методи та методи узагальнення і наукової абстракції. Аналіз підходів до розуміння сутності формування механізмів публічного управління на регіональному та субрегіональних рівнях, його складових здійснювався із використанням діалектичного та системно-структурного методів. Застосування історико-логічного методу, індукції та дедукції дало змогу дослідити теоретико-методологічні засади розвитку процесу децентралізації у контексті досягнення стратегічних цілей розвитку фінансової спроможності громад. Під час дослідження сучасного стану процесу децентралізації в Україні та за кордоном з урахуванням критеріїв ресурсного забезпечення розвитку, застосовано аналітичні методи спостереження, вимірювання та порівняння. Факторний і ретроспективний аналіз, метод статистичних та експертних оцінок застосовувався при виявленні ключових проблем і перспектив розвитку механізмів міжсекторальної взаємодії в публічній сфері управління. При обґрунтуванні пріоритетних напрямів розвитку інструментів і організаційних заходів, спрямованих на протидію ризиків і загроз спроможності громади, використовувалися евристичні методи, а також методи логічного узагальнення. Метод моделювання використовувався для обґрунтування та оцінки перспективних напрямів удосконалення механізмів системи державного управління сферою ресурсного забезпечення розвитку територій на засадах секторальної та фінансової децентралізації і процесу усталення самоорганізації новоутворених ТГ в Україні.

Інформаційною базою, дослідження стали Конституція та закони України, укази Президента України, постанови та розпорядження Верховної Ради України та Кабінету міністрів України, програмні документи державних органів України, офіційні матеріали Державної служби статистики України, наукові роботи вітчизняних і зарубіжних вчених та особисті напрацювання

автора під час багаторічної роботи в «Всеукраїнській асоціації органів місцевого самоврядування «Українська асоціація районних і обласних рад».

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вирішенні важливого наукового-практичного завдання – теоретичному обґрунтуванні змісту та концептуальних підходів до процесу формування напрямів реформування системи управління регіональним і місцевим розвитком в Україні в умовах другого етапу децентралізації.

Основні результати, що характеризують наукову новизну, полягають у такому:

вперше:

- розроблено концепцію та модель управління ресурсним забезпеченням розвитку територій на основі механізму організаційно-правового регулювання фінансових складових ресурсної бази із врахуванням досвіду Європейського Союзу, який ґрунтується на функціонуванні інструментів регіонального та місцевого управління, побудований на інтегрованих (синтетичних) підходах з орієнтацією на досягнення таких цілей: посилення фінансової самодостатності території та громади, розширення сфери самоуправління та підтримці секторального вектору децентралізації в напрямі деволюції, що передбачає розширення повноважень, відповідальності та зміцнення ресурсної бази органів місцевої влади;

- запропоновано структуру системи (механізмів і інструментів) фінансової децентралізації, що зумовлена єдністю об'єктивного, сутністю та природою самоуправління і суб'єктивного, свідомої управлінської діяльності, спрямованої на функціонування та розвиток складових спроможності територій і громад, а також досягнення якісного рівня ресурсного забезпечення місцевих бюджетів. Визначено та доведено, що дієва система управління на регіональному та місцевому рівні становить єдність соціально-економічної та організаційно-економічної сторін, галузевого та територіального (місцевого) управління за умов державної компенсації витрат органам місцевої влади і переформатування місцевих державних адміністрацій в органи префектурного типу;

удосконалено:

- теоретичне обґрунтування причин, які перешкоджають реалізації політики децентралізації на місцевому рівні, які обумовлені розширенням функціональних можливостей нових територіальних громад, відповідно до трьох чинників успішності децентралізації (синтетичний характер, продуманість реформування, інституційні та організаційні можливості). Визначено, що головні з них – невідповідність дій місцевих органів влади щодо прийняття нових актів з принципами, закладеними в ідеологію державної політики (ресурсне забезпечення, скорочення місцевих витрат на виконання нормативних актів, спрощення та прозорість змісту актів законодавства, адекватність відповідальності за розміри заподіяної шкоди), та лобіювання органами влади місцевих інтересів, всупереч процедурам публічної політики;

- систематизацію базових механізмів (інструментів) формування та реалізації підходів щодо оцінки рівня спроможності громад у частині взаємодії

органів влади та суб'єктів (об'єктів) управлінської діяльності в контексті ресурсного забезпечення, які передбачають сукупність фінансових, інноваційно-інвестиційних, організаційно-економічних і саморегулювальних складових, що функціонують на умовах виконання обов'язкових критеріїв визначення спроможності територіальних громад;

– концептуальний підхід до формування перспективних планів областей як основи для створення фінансово спроможних територіальних громад із оптимальним рівнями підприємницьких послуг і сервісів, як комплексу пріоритетних заходів ресурсного забезпечення, що продукує синергетичний ефект і містить багаторівневу систему взаємодіючих та взаємодоповнюючих елементів, використання яких дає змогу ефективно поєднати міжсекторальні методи, принципи, функції, інструменти, у напрямку досягнення стратегічного життєвого простору громад;

дістали подальшого розвитку:

– понятійно-категорійний апарат шляхом: уведення в науковий обіг поняття «фінансова самодостатність» і «ресурсне забезпечення» під якими слід розуміти: по-перше, систему дій, яка містить комплекс організаційно-адміністративних, юридичних, соціально-економічних засобів, упорядкованих у певний спосіб, з метою подолання перешкод, що стоять на шляху реалізації економічних інтересів громади; по-друге, спосіб перетворення економічних ресурсів місцевого управління на відповідні результати державної політики (публічного партнерства, бюджетно-податкова, грошово-кредитна, цінова);

– узагальнення результатів експертних досліджень щодо визначення сучасного стану реалізації механізмів розширення ресурсної бази місцевих бюджетів за рахунок впровадження інструментів модернізації фінансової децентралізації (запровадження муніципальних контрактів, змін порядку використання державного фонду регіонального розвитку, запровадження оперативного управління коштами місцевих бюджетів тощо) та удосконалення фіскального складника (мінімізація фіскальних ризиків, зміна адміністрування податків на доходи фізичних осіб, за землю, на нерухомість і на прибуток тощо).

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що основні положення та висновки, сформульовані в дисертаційній роботі, мають як теоретичне, так і практичне значення. Отримані наукові результати можуть бути використані в:

– *науково-дослідній роботі* – положення та висновки дисертації можуть бути підґрунтям для розроблення пропозицій, з метою удосконалення інституційного забезпечення механізмів публічного управління на регіональному (субрегіональному) рівнях і в громадах;

– *законотворчому процесі* – при вдосконаленні чинного законодавства України, яке регулює економічні відносини державного управління, місцевого самоврядування та господарського сектору, зокрема в напрямі формування реальних можливостей організації свого життєвого простору та ресурсного забезпечення;

– діяльності регіональних і місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування в процесі розвитку та модернізації інструментів регулювання діяльності суб'єктів господарювання в частині свого ресурсного розвитку;

– навчальному процесі – при підготовці та читанні навчальних курсів (лекційних і практичних занять) з державного управління та регулювання; у роботі з підвищення професійної кваліфікації кадрів управлінської сфери, посадових осіб місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Сьогодні частину розроблених науково-методичних результатів уже впроваджено в діяльність, зокрема: Народним депутатом України, Головою підкомітету з питань місцевого самоврядування Комітету Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування Ю. Бубликом при підготовці та розгляді проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (щодо розблокування реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади), (реєстр. № 9074 від 07.09.2018 р.). Законопроектом пропонується внести зміни до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (довідка від 19.07.2019 р. № 56/01); Ніжинською районною радою Чернігівської області було використано при підготовці матеріалів для Проекту програми розвитку ООН в Україні ClimaEast: Збереження та стале використання торфовищ, впровадженого на території Ніжинського району в 2015-2018 рр., також у матеріалах засідань Ніжинської районної асоціації органів місцевого самоврядування «Ради Ніжинщини» за 2016-2019 рр. і в матеріалах щорічної міжнародної науково – практичної конференції «Розумовські зустрічі» в 2019 році (довідка від 05.11.2019 р. № 05-13/182); Спількою підприємців малих, середніх і приватизованих підприємств України, зокрема, при зокрема, при підготовці проектів нормативно-правових актів і їх громадського обговорення, спрямованих на підвищення ефективності напрямів реформування системи управління регіональним і місцевим розвитком в Україні та взаємодії органів публічної влади та суб'єктів підприємницької діяльності в умовах децентралізації в Україні (довідка від 23.12.2019 р. № 187/1), Всеукраїнською асоціацією громад при підготовці матеріалів для обговорення проекту Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)», впровадження на території України новітніх напрямів реформування системи управління регіональним і місцевим розвитком в Україні в 2019-2020 рр., також у матеріалах засідань асоціації за 2017-2020 рр. і в матеріалах щорічних міжнародних науково – практичних конференцій і наукових обговорень у контексті дослідження (довідка від 03.07.2020 р. № 334/20).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійною науковою працею. Висновки та рекомендації, зокрема й ті, що становлять наукову новизну, розроблені автором особисто. Усі дослідження та ідеї наведені в дисертації, виконані та висунуті здобувачем самостійно.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження обговорювалися на засіданні відділу комплексних проблем державотворення Інституту законодавства Верховної Ради України. Окремі положення дисертації доповідались автором та обговорювалися на міжнародних, всеукраїнських, регіональних науково-практичних конференціях, семінарах і круглих столах, а саме: «Science and education in the modern world» (Karagandy, 2019); «Конкурентоспроможність національної економіки» (КНУ ім. Тараса Шевченка, 2018 р.); «Актуальні питання сучасної науки» (м. Запоріжжя, 2018 р.); «Теорія і практика публічного управління та адміністрування у ХХІ сторіччі» (НАДУ, 2018, 2019 рр.); «Право і суспільство: актуальні питання і перспективи розвитку» (Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2018, 2019 рр.); «Муніципальна реформа у контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості» (Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2018, 2019 рр.); «Електронний аудит: світові надбання та вітчизняні реалії» (Науково-дослідний інститут фіскальної політики, 2018 р.); «Фінансова безпека України на сучасному етапі» (Університет державної фіскальної служби, 2018 р.); «Публічне управління та адміністрування» (Інститут законодавства ВРУ, 2017-2019 рр.).

Публікації. За темою дисертаційного дослідження було опубліковано 20 наукових праць, із них: 5 – у виданнях, визначених ДАК МОН України фаховими в галузі науки «Державне управління», 4 – у міжнародними наукових виданнях з державного управління; 3 – підручник і інші наукові видання, 8 – тез у матеріалах всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 240 сторінок, з них основного тексту 215 – сторінок і додатків. Список використаних джерел налічує 191 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано вибір і актуальність теми дисертаційного дослідження; вказано зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами досліджень; визначено мету, завдання, предмет, об'єкт і методи дослідження; розкрито основні положення щодо наукової новизни одержаних результатів, їх наукову та практичну значущість; наведено дані стосовно апробації результатів дослідження й публікацій.

У **першому розділі** – *«Теоретичні засади публічного управління на регіональному та субрегіональному рівнях за умов децентралізації»* – досліджено теоретичні проблеми взаємодії органів публічної влади з суб'єктами господарювання та інституційні механізми децентралізації. Розкриваються теоретичні засади публічного управління на регіональному та субрегіональному та тактику розвитку структур самоуправління на місцевому рівні в умовах глибоких ринкових перетворень в економіці України.

Аналіз наукових підходів до розуміння змісту публічного управління свідчить, що на сьогоднішній день у нормативно-правових актах України та в працях окремих науковців вже застосовуються поняття «публічна управління чи адміністрація», «публічна влада», але, на жаль, у вітчизняній науці остаточно не сформовано єдиного підходу щодо визначення даних понять. Нині доволі часто в літературі дискутується питання сутності та змісту категорії «публічне управління». Думки вчених відзначаються розмаїтістю та все ж найбільшого поширення поступово набуває теза, що публічне управління більше не може розглядатися як основний складовий елемент предмета правового регулювання тільки адміністративного права. Подібне домінування було типовим для правового регулювання у державі радянського періоду, оскільки тоді управління з її боку панувало фактично в усіх значущих сферах дії адміністративного права. Нині ситуація істотно змінилася: обсяг державного управління кардинальним чином збувся. Більшість суспільних відносин, що потрапляють під дію норм права, не мають власне управлінської природи.

Визначено, що регіональна чи місцева влада далеко не завжди пов'язана з регулюванням, нерідко вона реалізується через використання механізмів – переконання та виділення матеріальних чи фінансових ресурсів тощо. Управління, яке має на меті досягнення певного результату суспільних відносин (вчинення дій або утримання від дій), також може здійснюватися в позапримусовому порядку. З'ясоване співвідношення категорій «публічне управління» та «публічна влада», визначено коло суб'єктів публічного управління, а також встановлені можливі форми існування публічного управління.

З'ясовано, що сучасний стан розвитку інституту місцевого самоврядування в Україні на тлі значної кількості проблем вимагає пошуку нових, сучасних механізмів (інструментів) реалізації місцевої політики, і саме до таких можна віднести механізми публічного управління територіальним розвитком, які стали об'єктом уваги багатьох учених, які досліджують окремі аспекти публічного управління, державно-управлінську діяльність, функціонування інституту місцевої влади, наукові та практичні проблеми регіональної політики, управління й економіки, управління місцевою економікою і фінансами, ресурсне забезпечення, тощо.

У розділі наводиться авторське визначення публічної влади та децентралізації. Отже, публічна влада – система державних органів виконавчої й місцевої влади, підприємств, установ та організацій у випадку делегування їм органами виконавчої й місцевої влади частини своїх повноважень та будь-які інші суб'єкти, які здійснюють публічно-управлінські функції, сукупність організаційних дій та заходів, які виконуються ними у певних межах, визначених законом, з метою досягнення публічного інтересу та надійного забезпечення прав й свобод людини і громадянина. Децентралізація – це передача центром компетенцій, низки функцій і повноважень місцевим органам влади, які не підпорядковані центральній владі; відчуження повноважень держави як юридичної особи на користь іншої юридичної особи – місцевої влади та передача права

прийняття рішень з питань місцевого значення від органів державного управління до місцевої влади, розподіл повноважень між центральними і місцевими органами влади й управління, відповідне чітке розмежування компетенції, сфер діяльності та відповідальності. Виокремлено три її системотворчі компоненти (табл. 1).

Важливо також, щоб децентралізована система управління передбачала оптимальні характеристики складу й керівництва (чисельність, рівень кваліфікації) і забезпечувалась належним виконавчим органом. Кожна централізація передбачає концентрацію завдань і компетенції на центральному рівні. Децентралізація охоплює деконцентрацію, тобто визначення, конкретизацію та розмежування завдань і повноважень як на центральному, так і безпосередньо на місцевому управлінському рівні. Зазначається, що модернізація управління в умовах децентралізації владних повноважень і демократизації суспільства, важливим елементом якого є забезпечення високої активності людини, виступає як здатність влади до мобілізації людських і матеріальних ресурсів задля вирішення суспільно значущих завдань.

Таблиця 1

Системотворчі компоненти територіальної децентралізації

Компоненти	Характеристика
Децентралізація політична (відповідний АТУ)	Публічно-правовий статус походить від специфічного способу формування цих органів та їх представницького характеру. Відповідні конституційні гарантії формування системи управління, її зміст та організація засвідчують незалежність таких органів від держави.
Децентралізація адміністративна	На місцеву владу покладено завдання, а відтак функції і повноваження щодо задоволення публічного інтересу в межах відповідної території.
Децентралізація фінансова	Передбачає наявність власних фінансових і матеріальних засобів, і означає здійснення заходів щодо володіння, користування і розпорядження фінансовими ресурсами, які перебувають у власності громад.

Джерело: авторська розробка

Встановлено, що сучасний етап суспільного розвитку характеризується інтенсифікацією процесів реформування, що приводить до появи новітніх форм владних відносин, утвердження нових інституційних структур публічного управління, що тим самим дозволяє більш ефективно реагувати на відповідні деструкції практики регулювання у формі безпосередньої взаємодії з громадянським суспільством.

Стверджується, що модернізація України залежить і від завершення АТР, як виду державно-управлінської реформи, яка здійснюється в сфері виконавчої влади та стосується як її організаційної структури, функцій, кадрового забезпечення, так і взаємовідносин із місцевою владою. В Україні проведення АТР пов'язується зі створенням нової системи публічного управління.

У другому розділі – «Сучасний стан механізмів децентралізації в Україні та за кордоном з урахуванням критеріїв ресурсного забезпечення розвитку» – проаналізовано сучасний стан впровадження механізмів децентралізації та

здійснено комплексне дослідження процесу формування моделі та механізмів ресурсного забезпечення місцевого розвитку.

Наприкінці лютого 2020 року Президентом України винесено Проект Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)» спрямований на децентралізацію влади та оновлення конституційного регулювання здійснення місцевого самоврядування і організацію адміністративно-територіального устрою відповідно до вимог Європейської хартії місцевого самоврядування. Пропоновані зміни зумовлюються істотними недоліками конституційно-правового регулювання питань місцевого самоврядування концептуального, системно-структурного та термінологічного характеру, що ускладнює чітке розмежування повноважень між місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, що функціонують в адміністративно-територіальних одиницях різних рівнів, призводить до дублювання їх повноважень, негативно впливає на земельні, бюджетно-фінансові та інші відносини.

Доведено, що сучасний процес реформування було розпочато у вкрай складній ситуації: анексований Крим, сепаратисти та російські війська на Донбасі, інформаційна і економічна війна. Втім, Урядом було прийняте рішення про широку децентралізацію влади, що означало нестандартний, асиметричний хід в умовах зовнішньої агресії та внутрішньої нестабільності. Адже як правило в таких умовах в державах відбувається тотальна централізація та згортання демократії.

Визначено, що стосується загальної ситуації, то початковий етап реформи пройшов досить успішно. Тепер Україна переходить до прикінцевого етапу завершення процесів утворення об'єднаних територіальних громад і реформатування адміністративного поділу на рівні районів. Все це має бути здійснено до чергових місцевих виборів інакше ми отримаємо суперечливий та дещо хаотичний адміністративно-територіальний устрій, який не даватиме можливостей для ефективного управління.

Стверджується, що за сучасних умов реформування системи управління на регіональному та місцевому рівні потребує вдосконалення теоретична розробка самих напрямів перетворення, категорій і суспільних відносин та їх організаційно-правового забезпечення в Україні. Як зазначається в Концепції державної регіональної політики України, система територіальної організації влади базується на поєднанні державного управління, регіонального управління та місцевого самоврядування. Саме регіональне управління формується на рівні обласної, районної, міської адміністративної одиниці та являє собою особливий вид управлінської діяльності щодо регулювання соціально-економічних процесів на даній території.

Аргументовано, що в сучасній українській науці та практиці публічного управління та адміністрування тільки-но починають формуватися підходи й поодинокі впроваджуватися окремі механізми та інструменти регіональної та місцевої діяльності, які враховують вирішення різнополярних завдань: забезпечення суспільної стабільності, фаховості та освіти кадрів управління та ефективного соціально-економічного розвитку. Розпочаті в Україні реформи

публічного управління та територіальної організації влади формують нові рамкові умови і вимоги стосовно посилення ролі управління в Україні в частині забезпечення якості життя населення, безумовного набуття більшої економічної відповідальності й посилення своєї ресурсної спроможності. Отже, національні та регіональні органи влади отримали додаткові повноваження щодо забезпечення сталого соціально-економічного розвитку, з'явилися нові можливості задля зростання якості життя населення через використання додаткових ресурсів, правильній економічній політиці та стратегії розвитку.

Доводиться, що сучасні місцеві бюджети, які зростають завдяки сучасному процесу децентралізації та державний фонд регіонального розвитку поки не вирішують питання дієвого регіонального та місцевого господарювання. Сьогодні порушена в національному управлінні вся логіка регіонального та місцевого розвитку, зокрема стратегічного планування та взаємодії з центральною владою. На відміну від інших розвинених країн в Україні бракує як дієвих і ефективних інститутів господарського розвитку на регіональному, муніципальному та місцевому рівнях. Декларування намірів модернізації не призвело поки до якісних змін системи управління на означених рівнях.

Стверджується, що діюча система організації влади на місцях, що поєднує державне управління на регіональному рівні з автономністю місцевого самоврядування на низовому територіальному рівні, не може повністю забезпечити демократичну, гнучку та ефективну організацію управління в системі місцевого самоврядування на регіональному та місцевому рівні. Реформування місцевого самоврядування в Україні повинно бути спрямоване на створення правового фундаменту в питаннях розподілу повноважень між різними гілками влади та налагодження співробітництва між ними.

Відзначено, що здійснення управлінської реформи та реформи місцевого самоврядування дає шанс створити необхідні умови для динамічного, збалансованого розвитку в Україні територій, усунення основних регіональних диспропорцій, повернутися до реального місцевого самоврядування. Діюча система місцевого самоврядування поки не задовольняє реальних потреб українського суспільства. Дієвість органів місцевого самоврядування в більшості територіальних громад ще знаходиться на низькому рівні та не забезпечує створення сприятливого життєвого середовища, необхідного для всебічного розвитку людини та її самореалізації. Практично відсутні надання населенню органами місцевого самоврядування ринкових і доступних адміністративних, соціальних та інших послуг на відповідних територіях, але позитивний рух вже почався.

Доводиться, що важлива складова формування дієвої системи державного та регіонального управління – створення належних матеріальних, фінансових і організаційних умов та формування професійного кадрового складу для забезпечення виконання органами регіонального управління, місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень, зокрема за умов децентралізації.

У третьому розділі – *«Концепція реформування управління ресурсним забезпеченням розвитку територій в умовах децентралізації влади»* – містяться пропозиції щодо комплексного механізму формування та реалізації концепції та моделі управління ресурсним забезпеченням розвитку територій за умов децентралізації, розкрито механізми (інструменти та методи) й технологію удосконалення системи управління, як системного процесу, який має власні чинники успішності, які можна чітко виокремити.

Стверджується, що реформування управління на регіональному та місцевому рівнях влади обов'язково повинно здійснюється з дотриманням таких принципів: верховенства права; відкритості, прозорості та громадської участі; повсюдності місцевого самоврядування; субсидіарності; доступності публічних послуг; підзвітності та підконтрольності органів і посадових осіб місцевого самоврядування територіальній громаді; підконтрольності органів місцевого самоврядування органам виконавчої влади у питаннях дотримання Конституції та законів України; правової, організаційної та фінансової спроможності місцевого самоврядування; державної підтримки регіонального управління та місцевого самоврядування; партнерства між державою та місцевим самоврядуванням і сталого розвитку територій.

Для вирішення проблем розвитку регіонального управління та місцевого самоврядування можна рекомендувати досвід зарубіжних країн, який засвідчив, що неурядові організації більш ефективно та економічно вирішують завдання, які сьогодні в нашій державі відповідно до законодавчих норм ще здійснюють державні адміністрації. Зокрема, в Республіці Польща за короткий проміжок часу шляхом комплексної реформи місцевого самоврядування забезпечили разючі зміни насамперед в соціальному плані. Досягнення цієї держави в розвитку системи самоврядних структур підтверджують, що створення трирівневого самоврядування, загальним принципом побудови якого є принцип субсидіарності (допоміжності), сприяли її швидкому входженню до Європейського Союзу. Система польського місцевого самоврядування складається з трьох рівнів: гміна, повіт, воєводство, що відповідає у нашій структурі: сільська, селищна, міська ради; районна рада; обласна рада.

Визначено, що зі стартом реформи місцевого розвитку на засадах децентралізації влади змінився підхід, та навіть філософія самоуправління щодо місцевих бюджетів. Відбулися зрушення від пасивної ролі місцевої влади щодо пошуку джерел наповнення ресурсної бази місцевих бюджетів до активної провідної ролі в їх ресурсному забезпеченні; від короткострокового директивного планування доходів і видатків місцевих бюджетів до стратегічного управління. Управлінський акцент зміщується на розвиток ресурсного потенціалу території, що вимагає принципово нового комплексу стратегічних пріоритетів, цілей, завдань, а відповідно й управлінських дій та інструментів, спрямованих на їх досягнення.

Розроблено Концепцію управління ресурсним забезпеченням (як складову Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні) в умовах децентралізації, яку для верифікації в практику необхідно затверджувати на державному рівні, а одним із

інструментів її реалізації на місцевому рівні визначаємо відповідні стратегії управління на місцевому рівні.

В роботі запропоновано модель ресурсного потенціалу окремих територій, яка вимагає від органів влади всіх рівнів злагоджених дій щодо досягнення бажаного рівня розвитку економіки за можливості формування альтернативних конкурентних моделей розвитку територій та наявності унікальної системи відносин між державними органами влади і місцевими за вертикаллю та горизонталлю. (рис.1).

Рис. 1. Модель ресурсного потенціалу окремих територій
Джерело: авторська розробка

Аргументовано, що запровадження не лише бюджетної децентралізації, а й найвищого її ступеня – бюджетного федералізму в українську регіональну практику надає реальну можливість вирішувати найгостріші економічні та управлінські суперечності між регіонами України, стимулюючи їх до саморозвитку та дозволяє проводити власну бюджетно-фіскальну політику, що спрямована на задоволення потреб населення та територій.

ВИСНОВКИ

У дисертації узагальнено та вирішено актуальну наукове завдання щодо теоретичного обґрунтування концептуальних засад, конкретизація змісту і розробка нових механізмів реформування та модернізації системи управління регіональним і місцевим розвитком в Україні в умовах децентралізації в Україні. Отримані в процесі дослідження результати підтверджують гіпотезу,

покладену в його основу, а реалізована мета та завдання дослідження дають підстави зробити, зокрема, такі висновки:

1. Визначено проблемне поле дисертаційного дослідження шляхом узагальнення наукових праць сучасних вітчизняних учених (економістів, управлінців, політологів і ін.) щодо організації діяльності органів публічної влади на місцевому рівні. Незважаючи на те, що зазначена проблематика перебуває в полі зору багатьох науковців і фахівців та відрізняється суттєвою теоретичною розробленістю, тривають дискусії щодо змісту понять “публічна влада”, “публічна влада на регіональному та субрегіональному рівні”, актуальними залишаються комплексне дослідження теоретичних і практичних засад модернізації системи публічного управління та адміністрування в Україні за умова децентралізації, а саме управлінської діяльності місцевої влади в об’єднаній територіальній громаді, особливо, якщо процедура об’єднання призвела до поглинання певної території; вибір моделі управління, конкретних методів і механізмів її реалізації, здатних забезпечити результативність діяльності владних структур. Сформульовано визначення понять “управління та регулювання”, “публічна влада”, “модернізація системи публічної влади”, “ресурсне забезпечення”.

2. Проаналізовано практику реформування субрегіонального (повітового) рівня в Польщі. З’ясовано, що для України в процесі завершення адміністративно-територіальної реформи та децентралізації є корисним польський досвід, оскільки Польща, як і Україна, мала комуністичне й соціалістичне минуле, а її сучасний адміністративно-територіальний устрій подібний до устрою України: воєводства (області), повіти (райони) та гміни (територіальні громади). Визначено критерії, за якими формуються повіти як адміністративно-територіальні одиниці другого рівня трирівневої системи організації територіального самоврядування Польщі. Повіт самостійно та незалежно від центральних органів державного управління від свого імені та під свою відповідальність за принципом субсидіарності виконує громадські завдання, які перевищують можливості гміни.

Акцентовано увагу на тому, що адміністративно-територіальна система країни-члена Європейського Союзу має відповідати принципам субсидіарності, децентралізації, партнерства, програмування, концентрації та доповнюваності. Децентралізація державної влади шляхом передачі функцій і відповідальності на новостворені рівні місцевого самоврядування дає змогу звільнити центральну виконавчу владу від обов’язків локального адміністрування, тим самим наділяючи її більшим обсягом повноважень для ефективного управління країною в цілому.

3. Узагальнено тенденції формування механізмів децентралізації влади в контексті функціонування інструментів (методів) ресурсного забезпечення місцевих бюджетів на основі світового досвіду, а саме: використання стратегічного підходу до розвитку територіальних громад та інкрементальний підхід до впровадження змін, за якого змінам піддаються лише неефективні елементи системи; орієнтація місцевої бюджетної політики на споживачів як платників податків і реалізація пріоритетів місцевого розвитку відповідно до їх

запиту, що є елементом їх мотивації до діяльності на території громади; формування суспільно-економічних відносин у сфері місцевих бюджетів на основі мезо-конвергенції влади на місцях і стейкхолдерів з пропагуванням необхідності об'єднання зусиль для досягнення спільних інтересів; побудова ресурсного забезпечення на основі принципів бюджетного федералізму та оновлення основних принципів розвитку територій (фінансова самостійність громад і відповідальність держави за забезпечення рівних умов життя населення на всій території країни).

4. Запропоновано напрями впровадження механізмів і інструментів фінансової децентралізації за умов сучасного реформування управлінської системи та в частині розвитку спроможних громад і формування організаційно-функціонального механізму стратегічного управління, який є сукупністю взаємопов'язаних елементів у їх взаємодії, що забезпечують процес формування й підтримки організаційно-функціональної й фінансової спроможності суб'єкта з урахуванням економічних, соціально-культурних, демографічних, екологічних, інституційних обмежень щодо надходжень до місцевих бюджетів. Механізм розроблено на підставі авторської економетричної моделі розрахунку прогнозу доходів місцевих бюджетів на три і більше років з урахуванням потреб довгострокового бюджетного планування (на п'ять та сім років), яке охоплює великий цикл процесу та запропонованих управлінських інструментів: бюджетного регулювання; податкового адміністрування; розвитку підприємництва; адміністративно-територіального реформування; економічної інтеграції територій; інвестиційно-інноваційного розвитку; розвитку людського потенціалу.

5. Розроблено концепцію та модель управління ресурсним забезпеченням розвитку територій в умовах децентралізації влади в Україні, план її реалізації та заходи щодо легітимізації. Очікуваними результатами її прийняття стануть: розширення ресурсної бази місцевих бюджетів; дієвий розподіл повноважень і фінансових ресурсів між державним і місцевими бюджетами; організаційна і фінансова самостійність громад; активізація ролі жителів громади у вирішенні питань місцевого значення та посилення комунікації між ОМС і стейкхолдерами; формування культури сплати податків серед населення; розвиток точок генерування ресурсного потенціалу території; поліпшення якості та доступності публічних послуг і зростання добробуту громадян.

6. Доведено, що під час реформування владних відносин, пов'язаних із делегуванням повноважень органів публічної влади, першочерговим завданням є найбільш оптимальний розподіл повноважень між органами публічної влади та адміністрування, який би забезпечував якомога ефективнішу реалізацію і функцій держави, і функцій місцевого самоврядування, зводячи до мінімуму необхідність делегування повноважень одних органів іншим. Делегування повноважень має відбуватися виключно тоді, коли така можливість передбачена Конституцією України, та базуватися на принципах обґрунтованості й доцільності. Установлено, що головним завданням залишається формування самодостатніх і спроможних громад – “фундаменту” реформи децентралізації, що передбачає: дотримання принципу добровільності

об'єднання територіальних громад, який залишається базовим; розширення мотивації: законодавче закріплення принципу повсюдності юрисдикції органів субрегіональної влади (за межами населеного пункту); надання податкових преференцій (акцизу) лише спроможним громадам; закріплення за містами обласного значення статусу спроможних – спрощення процедури об'єднання (приєднання); відмова від стимулювання утворення дрібних і фінансово неспроможних громад.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Статті в наукових фахових виданнях

1. Андрійчук Ю. М. Публічне управління регіональним і місцевим розвитком: шляхи реформування системи в Україні. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. № 6. 2018. С. 123-129;
2. Андрійчук Ю. М. Інституційні складові формування об'єднаних територіальних громад в умовах реформи децентралізації управління. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління : електронне наукове видання : збірник*. 2018. № 2 (2) грудень. Київ. ДП “Видавничий дім “Персонал”. 2018. С. 9-18;
3. Андрійчук Ю. М. Децентралізація та збалансованість публічного управління регіональним і місцевим розвитком: позитиви реформування та нові горизонти в Україні. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. № 2. 2019. С. 144-150;
4. Андрійчук Ю. М., Шинкарьов А. М. Пріоритети уряду щодо реформування місцевого самоврядування з урахуванням критеріїв спроможності громад // *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління : електронне наукове видання : збірник*. 2019. № 3 (5) грудень. Київ. Видавництво Ліра-К. 2019. С. 189-199. (Особистий внесок: обґрунтовано методологічні особливості системного підходу в пізнанні реформування місцевого самоврядування);
5. Андрійчук Ю. М. Модернізація публічного управління та адміністрування на регіональному та місцевому рівнях в Україні. *Науковий вісник КНУ ім. Тараса Шевченка*. № 2. 2019. С. 27-39.

Статті в зарубіжних виданнях

6. Андрейчук Ю. Н., Шинкарев А. Н. Современный этап модернизации публичного управления и администрирования как процесс формирования общественного партнерства // *Actual problems of the present: international scientific journal*. №3 (25) EPD «Bolashak-Baspa». – Karagandy. – 2019. P. 22-28. (Особистий внесок: обґрунтовано методологічні особливості системного підходу в пізнанні політики децентралізації та державно-

приватного партнерства);

7. Коваль О. М., Андрейчук Ю. Н. Действия Правительства Украины по реформированию местного самоуправления / Казіргі заманғы маңызды мәселелер: Жалықаралық ғылыми журнал. №4 (26) – 2019. Карағанды: «Болашақ-баспа». 2019. Р. 41-45. *(Особистий внесок: обґрунтовано методологічні особливості системного підходу до дій Уряду в частині реформування місцевої влади);*

8. Андрейчук Ю. Н. Процесс модернизации публичного управления и администрирования на региональном и местном уровне: опыт Украины. «*Legal, economic and sociocultural aspects of national security*». *Materials of the international scientific – practical conference "Science and education in the modern world."* – Karagandy: EPD "Bolashak-Baspa" 2019. Р. 215-217;

9. Коваль О. М., Андрейчук Ю. Н. Современный этап и действия по реформированию местного самоуправления в Украине // *Actual problems of the present: international scientific journal. №1(27) EPD «Bolashak-Baspa».* Karagandy. 2020. Р. 39-46. *(Особистий внесок: обґрунтовано особливості системного підходу до дій Уряду в частині реформування місцевої влади).*

Праці, які додатково відображають наукові результати дослідження

10. Ващенко К. О., Андрійчук Ю. М., Коваль О. М. і ін. *Регіональне управління : підручник / за заг. ред. В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. К. : НАДУ, 2014. 512 с.;*

11. Андрійчук Ю. М. Децентралізація та правове забезпечення реформування системи управління регіональним і місцевим розвитком в Україні / *Законодавчі аспекти модернізації механізмів публічного управління та адміністрування в Україні / Заг. ред. О. Л. Копиленка, В. Є. Воротіна; Інститут законодавства Верховної Ради України. К. : Вид-во «Людмила», 2019. (Сер.: Законодавчі аспекти державного управління та місцевого самоврядування. – Вип. 3). С. 151-162;*

12. Воротін Валерій, Андрійчук Юрій. Формування механізмів модернізації публічного управління та адміністрування в контексті реформи територіальної організації влади. // *Київ: Спілка економістів України, 2018. С. 28-39. (Особистий внесок: обґрунтовано теоретичні особливості адміністрування на місцевому рівні).*

Друковані тези, доповіді та інші матеріали наукових конференцій, конгресів, симпозіумів, семінарів, шкіл тощо

13. Андрійчук Ю. М. «Модернізація сучасних механізмів управління на регіональному та місцевому рівнях» // *Теорія та практика публічного управління та адміністрування у ХХІ сторіччі : матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції за міжнародною участю здобувачів вищої освіти та молодих вчених (Київ, 30 листоп. 2018 р.) : / за заг. ред. В. С. Куйбіди, О. М. Петроє, І. О. Дегтярьової. Київ. НАДУ, 2018. с. 27-29;*

14. Андрійчук Ю. М., Шинкарьов А. М. Формування механізмів префектури: організаційно-правові засади публічного управління на місцевому рівні // *Регіональна політика: політико-правові засади, урбаністика, просторове планування, архітектура* [зб. наук. пр.]. Вип. V. Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., (Київ, 22 листопада 2019 р.). Мін-во освіти і науки України, Мін-во розв. громад та територій України, Київ. нац. ун-т будівн. і архіт-ри та ін. Київ-Тернопіль : «Бескиди», 2019. В 2-х ч. Ч. 1. С. 170-174 (*Особистий внесок: обґрунтовано теоретичні особливості публічного управління на місцевому рівні*);

15. Андрійчук Ю. М. «Формування механізмів модернізації системи управління регіональним і місцевим розвитком в Україні» // *Формування ефективних механізмів державного управління та менеджменту в умовах сучасної економіки: теорія і практика* : матеріали VI Міжнародної заочної науково-практичної конференції 30 листопада 2018 р. / за ред. В. М. Огаренка та ін. КПУ. м. Запоріжжя. 2018. С. 208-211;

16. Андрійчук Ю. М. Організаційно-правове забезпечення реформування системи управління регіональним і місцевим розвитком в Україні // *Зб. матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції «Право і суспільство: актуальні питання і перспективи розвитку»*. Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. м. Полтава. 06.12.2018 р. с. 8-11;

17. Андрійчук Ю. М. Напрями реформування системи управління регіональним і місцевим розвитком: організаційно-правове забезпечення // *Зб. доповідей Другої щорічної всеукраїнської науково-практичної конференції «Муниципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості»*. Академія праці, соціальних відносин і туризму. Київ. 06.12.2018. С. 194-198;

18. Андрійчук Ю. М., Шинкарьов А. М. Організаційно-правові засади управління на місцевому рівні: механізми префектури // *Муниципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості (збірник тез доповідей)* // Третя щорічна всеукраїнська науково-практична конференція (Київ, 06 грудня 2019 р.). С. 199-202. (*Особистий внесок: обґрунтовано особливості управління на місцевому рівні в частині введення префектури*);

19. Андрійчук Ю. М. Реформування системи публічного управління регіональним і місцевим розвитком в Україні»: *Зб. матеріалів четвертої міжнародної науково-практичної конференції «Регіональна політика: історія, політико-правові засади, архітектура, урбаністика»* (зб. наук. пр.). Вип. IV. Київ. Нац. ун-т будівн. і архіт-ри., Київ: «Бескиди», 2018. В 2-х ч. Ч. 1, С. 258-263;

20. Андрійчук Ю. М. Реформування системи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: організаційно-правове забезпечення : *Децентралізація публічної влади в Україні: здобутки, проблеми та перспективи [Текст]* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної

конференції за міжнародною участю (15 березня 2019 р. м. Львів) / за наук ред. проф. П. Гураля, проф. О. Сушинського. Львів. ЛРІДУ НАДУ, 2019. С. 5-9.

АНОТАЦІЯ

Андрийчук Ю. М. – Напрями реформування системи управління регіональним і місцевим розвитком в Україні. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеню кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління. – Інститут законодавства Верховної Ради України, Київ, 2020.

Дисертаційна робота присвячена вирішенню важливого науково-практичного завдання, що полягає в обґрунтуванні теоретичних засад і вдосконаленні процесу формування механізмів реформування та модернізації системи управління регіональним і місцевим розвитком в Україні в умовах децентралізації в Україні. У ході дослідження, проаналізовано теоретичні, практичні та організаційні питання формування механізмів державного управління та регулювання на регіональному та субрегіональному рівнях, систематизовано науково-методичні підходи до оцінки ефективності таких механізмів.

Обґрунтовано нагальність концептуальної зміни механізмів формування та реалізації регіональної та субрегіональної політики в напрямі посилення здатності системи публічного управління України реалізувати власний потенціал з урахуванням об'єктивних умов та еволюції форм публічно-управлінських і економічних відносин за умов реформи децентралізації владних повноважень в Україні.

Визначено та доведено, що дієва система управління на місцях становить єдність соціально-економічної та організаційно-економічної сторін, галузевого та територіального (місцевого) управління за умов сприяння участі зовнішнього середовища в процесі прийняття управлінських рішень і переформатування місцевих державних адміністрацій в органи префектурного типу.

Розроблено теоретичний підхід до оцінювання причин, які перешкоджають реалізації політики децентралізації на місцевому рівні та обумовлені розширенням функціональних можливостей нових територіальних громад, відповідно до трьох чинників успішності децентралізації (синтетичний характер, продуманість реформування, інституційні та організаційні можливості).

Удосконалено концептуальний підхід до формування перспективних планів областей як основи для створення фінансово спроможних територіальних громад із оптимальним рівнями адміністративних послуг і сервісів, як комплексу пріоритетних заходів організаційно-економічного забезпечення, що продукує синергетичний ефект і містить багаторівневу систему взаємодіючих та взаємодоповнюючих елементів, використання яких дає змогу ефективно поєднати міжсекторальні методи, принципи, функції, інструменти, у напрямку досягнення стратегічного життєвого простору громад.

Ключові слова: реформа децентралізації, фінансова самодостатність, державне управління та регулювання, ресурсне забезпечення, публічне управління, місцеве самоврядування, адміністративно-територіальний устрій.

ABSTRACT

Andriychuk Yu. M. – Directions of reforming the management system of regional and local development in Ukraine. – On the rights of the manuscript.

The dissertation on competition of a scientific degree of the candidate of sciences (doctor of philosophy) on public administration on a specialty 25.00.02 – mechanisms of public administration. – Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv, 2020.

The dissertation is devoted to solving an important scientific and practical problem, which is to substantiate the theoretical foundations and improve the process of forming mechanisms for reforming and modernizing the management system of regional and local development in Ukraine in the context of decentralization in Ukraine. In the course of the research, theoretical, practical and organizational issues of formation of mechanisms of public administration and regulation at the regional and subregional levels are analyzed, scientific and methodological approaches to assessing the effectiveness of such mechanisms are systematized.

The urgency of the conceptual change of mechanisms of formation and implementation of regional and subregional policy in the direction of strengthening the ability of the public administration system of Ukraine to realize its own potential taking into account the objective conditions and evolution of forms of public administration and economic relations under the reform of decentralization of power in Ukraine.

It is determined and proved that an effective system of local governance is the unity of socio-economic and organizational-economic parties, sectoral and territorial (local) governance in terms of promoting the participation of the external environment in management decisions and reformatting local state administrations into prefectural bodies.

A theoretical approach to assessing the reasons that hinder the implementation of decentralization policy at the local level and due to the expansion of the functionality of new local communities, according to three factors of decentralization success (synthetic nature, thoughtful reform, institutional and organizational capabilities).

The conceptual approach to the formation of long-term plans of regions as a basis for creating financially viable territorial communities with optimal levels of administrative services, as a set of priority measures of organizational and economic support, which produces a synergistic effect and contains a multilevel system of interacting and complementary elements. effectively combine intersectoral methods, principles, functions, tools, in the direction of achieving a strategic living space of communities.

Key words: decentralization reform, financial self-sufficiency, public administration and regulation, resource provision, public administration, local self-government, administrative-territorial system.